

Araştırma Makalesi • Research Article

Argumentum Ad Hominem Mantık Yanılgısı

Argumentum Ad Hominem Logic Fallacy

Gülümser Durhan ^{a*}

^a Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, 49250, Muş/Türkiye.
ORCID: 0000-0002-9639-9620

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 01 Kasım 2020

Düzeltilme tarihi: 28 Ocak 2021

Kabul tarihi: 04 Şubat 2021

Anahtar Kelimeler:

Mantık

Ad hominem

Safsata

Yanlış

ARTICLE INFO

Article history:

Received 01 November 2020

Received in revised form 28 January 2021

Accepted 04 February 2021

Keywords:

Logic

Ad hominem

Sophistry

Fallacy

ÖZ

Ad hominem argümanları, politik tartışmalarda, hukuki münakaşalarda ve günlük konuşmalarda oldukça yaygın bir şekilde yer almaktadır. Bunun bir mantık yanılgısı olarak ele alınmasının nedeni ise, bir kişinin ileri sürdüğü argümanın, açık bir şekilde, karşı tarafın karakteri, içinde bulunduğu koşulları, durumu veya davranışlarıyla çoğu kez alakasız olmasıdır. Öyle ki bir ad hominem argümanı, bir kişinin belirli bir işlevi yerine getirmesindeki güvenilirliği hakkında, söz konusu kişiyle ilgili bazı niteliklere dayanarak bir saldırıda bulunan argümandır. Bu tanıma dayanarak, amacımız, ad hominem argümanlarının yanlış olan bazı türleri üzerinden genel bir tanımlamasını yapmak ve bu çeşitli yanlışlık türlerini, günlük yaşamdan örneklerle serimlemektir. Ayrıca bu çalışma, bu yanılgıların her zaman yanıltıcı olup olmadığı sorusuna cevap bulmak ve gerçekten bunların mantık yanılgısı mı olduğu sorusuna çözüm arayışıdır.

ABSTRACT

Ad hominem arguments are very common in political debates, legal disputes, and everyday speech. The reason why this is treated as a logical error is that the argument put forward by a person is clearly often irrelevant to the character, circumstances, situation or behavior of the opponent. So that an ad hominem argument is an argument about the credibility of a person in performing a certain function that makes an attack on the basis of certain attributes related to that person. Based on this definition, the purpose of this study is to make a general description of ad hominem arguments based on some of the false types of ad hominem arguments and to illustrate these various types of fallacy with examples from daily life. In addition, this study is a search for an answer to the question of whether these fallacy are always misleading and a solution to the problem of whether they are really logical fallacy.

1. Giriş

Bir iddiaya karşı çıkmanın en yaygın yollarından biri, iddiayı ortaya koyan kişiye, dolaylı olarak saldırmaktır. Buna, siyasi tartışmalardan, mahkeme salonlarından ve günlük sohbetlerden kolaylıkla örnekler bulunabilir. Söz gelimi; hükümetin vergileri kesmesi gerektiğini iddia eden bir politikacıya, kişisel olarak kendisine fayda sağlayacağı için vergi indirimlerini onayladığı iddiasıyla karşı çıkılması. Bir cinayet davasında görgü tanığının ifadesine karşılık, savunma avukatı tarafından tanığın, uyuşturucu bağımlısı olduğu için güvenilirmez olduğu iddiasıyla saldırıya uğraması. Günlük sohbette, zengin ülkelerdeki insanların

fakir ülkeler için daha fazlasını yapmaları gerektiğini söyleyen bir konuşanın, kendisinin fakir insanlar için pek bir şey yapmadığı iddiasıyla karşılanması (Dahlman vd., 2011: 106) gibi karşı çıkışlar, iddiayı ortaya koyan kişiye yönelik yapılan dolaylı saldırılardır. Aristoteles'e göre, tartışmalardaki bu yanlışlıklar nesnelere bizzat kendilerinin değil, göstergelerinin, yani dilsel ifadelerinin kullanılması nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Aristoteles, 2007: 7-8). İformel yanlışlıklar da denilen bu tür saldırılar, ad hominem argümanlar olarak addedilmektedir.

Argumentum Ad Hominem, insan karalama safsatası olarak kalıplaşmış Latince bir tabirdir. Bu, herhangi bir iddiayı ya

* Sorumlu yazar/Corresponding author
e-posta: g.durhan@alparslan.edu.tr

da argümanı, onu dile getiren kişinin şahsiyeti veya kişilik özellikleri ile değerlendirmektir. Kişiyi hedef alan delil olarak da tanımlanan argumentum ad hominem, muhatabın doğrudan savı üzerine bir değerlendirmeye gitmek yerine, onun şahsiyetine ya da kişisel ilgilerine gönderme yaparak, onun tezini ya da düşüncesini çürütmeye yönelik konunun dışına yöneltme safatasıdır (Mackie, 1972: 178), yani ilgiyi esas konunun dışına çekme yanılgısıdır. Başka bir ifadeyle Argumentum Ad Hominem, birinin ortaya koyduğu fikre olan karşı çıkış argümanının, onun söylediği ile değil de şahsına yönelik olmasıyla ilgili yapılan mantıksal bir hatadır. Bu tür argümanlar "kişiyi zemetmekle o kişinin delilinin de zemedilmiş olacağı zannına" (Emiroğlu, 2011: 181) dayanmaktadır. Böylece tartışmada, kişiye saldırmak ve onu kötülemekle, o kişinin söylediğinin de kötü olacağı veya yanlış olacağı, dolayısıyla onun söylediklerine itibar edilememesi gerektiği düşüncesi empoze edilmektedir. Böylesi akıl yürütmelerde, ortaya atılan asıl konuyu tartışmak, çürütmek ya da değerlendirmek yerine, o konuyu ya da iddiayı ortaya atan kişinin kişiliği eleştiri konusu edilmektedir. Dolayısıyla bu tür argüman, bir kişiye cevap verirken onun söylediğini eleştirmek, sorgulamak, düzeltmek veya geliştirmekten ziyade, o kişinin söylediği ile ilgisiz bir şekilde onun herhangi bir niteliği veya karakter özelliğini öne sürerek, kişinin sözlerini çürütmeye çalışmaktır. Ad hominem, önermenin kendisi yerine, önermeyi ifade eden kişi tartışma konusu yapılarak, söylenilene karşı çıkmaktır. Bu nedenle kelime anlamı olarak ad hominem, "kişiyi karşı" (Damer, 2009: 198) "kişiyi özel" demektir ve argümana değil, argümanı öne sürene saldıran ifade manasındadır. Söz gelimi "Dr. Jack, ünlü radikal bir din bilimcidir. O nedenle onun evrimle ilgili düşüncelerini ciddiye almamak gerekmektedir" (Sagan, 1998: 354) yaklaşımında olduğu gibi, ad hominem, rakibin argümanına cevap vermek yerine onun karakterine saldırmaktadır.

Labossiere'e göre ad hominem, bir iddia ya da argümanı takdim eden kişi ya da yazar hakkındaki ortaya atılan argümanla ilgili bazı alakası olmayan gerçeklere dayanarak o iddia ya da argümanın reddedildiği genel bir yanlış kategorisidir. Alışlageldik şekilde, bu yanlışlık, iki adımı içermektedir. İlk olarak, iddiada bulunan kişinin karakterine, koşullarına veya eylemlerine (ya da iddiayı bildiren kişinin karakterine, koşullarına veya eylemlerine) bir saldırı söz konusudur. İkinci olarak ise, bu saldırı, söz konusu kişinin öne sürdüğü (veya sunduğu) iddia veya argümana karşı delil olarak alınmaktadır. Bu tür "argüman" aşığıdaki mantıksal biçime sahiptir:

1. A kişisi X iddiasında bulunur.
2. B kişisi, A kişisine saldırır.
3. Bu nedenle A'nın iddiası yanlıştır.

Görüldüğü gibi, B kişisi, iddia edilen X tezinin dile getirildiği gibi doğru olmadığını ortaya koymaya çalışmak yerine, bu iddiada bulunan A kişisinin kişiliğini hedef almakta ve ona saldırmaktadır. Oysa değerlendirilmesi gereken ya da üzerinde söz söylenmesi gereken durum, A kişisinin kişiliği değil, A kişisinin savunduğu X iddiasıdır. Şu halde B kişisinin saldırısının, X iddiasının kendisi ile ya da mantıksal olarak X önermesinin doğruluk yanlışlığı ile bir ilgisi bulunmamaktadır. O nedenle yapılan bu akıl yürütme, hatalıdır. Zira "karşı şahsın özel durumlarını veya

şartlarını, onun fikirlerini reddetmede yeter sebep olarak almak" (Emiroğlu, 2011: 181) bir ad hominem mantık yanılgısıdır.

Bu bağlamda herhangi bir türden bir ad hominem argümanın bir yanlışlığı ya da safata olmasının nedeni, bir kişinin karakterinin, koşullarının veya eylemlerinin, çoğu durumda, iddia edilenin veya ortaya konan argümanın doğruluğu, yanlışlığı veya bu argümanın niteliği ile ilgisinin olmamasıdır (Labossiere, 2010: 2).

Örneğin;

Bill: "Kürtajın ahlaki açıdan yanlış olduğuna inanıyorum."

Dave: "Tabii ki bunu söylersin, sen bir rahipsin."

Bill: "Pozisyonumu desteklemek için verdiğim argümanlar ne olacak?"

Dave: "Bunlar sayılmaz. Dediğim gibi, sen bir rahipsin, bu yüzden kürtajın yanlış olduğunu söylemelisin. Ayrıca, Papa için sadece bir uşaksın, bu yüzden söylediğin şeye inanmıyorum."

Bir başka örnek;

John: "Sally, insanların hayvanları avlamaması veya yiyecek veya giyecek için öldürmemesi gerektiğini söylüyordu. O da ... "

Wanda: "Sally, hayvanları çok seven korkak bir sulu gözlüdür."

John: "Öyle mi?"

Wanda: Bu, hayvanlarla ilgili konularda yanlışlığı anlamına geliyor. Ayrıca, eğer onları yememiz gerekmeseydi, etten yapılmazlardı" (Labossiere, 2010: 3).

Labossiere'in bu örneklerinde görüldüğü gibi ad hominem, bir argümana karşı olarak geliştirilen öncüllerden birinin, argüman sahibinin konuyla alakası bulunmayan bir niteliğini ihtiva etmesi olarak karakterize edilmektedir. Bunun daha açıklayıcı mantıksal formu ya da yorumu şu şekildedir;

1. X kişisi P argümanı ya da iddiasında bulunmuştur.
2. X kişisi, olumsuz bir yönü olan bir kişidir.
3. Bu olumsuz bir yönü dolayısıyla X kişisinin P argümanı geçerli kabul edilemez.
4. O halde X kişisinin P argümanı yanlıştır.

Anlaşıldığı üzere, ad hominem veya kişiye karşı argümanlar günlük konuşmalarda çok yaygındır ve bir rakibin güvenilirliğini zayıflatmaya yöneliktir. Bu nedenle, genellikle etik argümanlar, yani "konuşmacının karakterinin bazı özellikleriyle ilgili argümanlar" olarak sınıflandırılırlar (Tindale, 2007: 82). Bu tür karşı argümanlar genellikle kötü argümanlar olarak önemsenmezler. Bunlar haksız ve alakasız oldukları gerekçesiyle reddedilirler ve bunların, ad hominem yanlışlığı işledikleri söylenir. Bu tepki sorulara yol açar. Zihinde, "Bu argümanlar her zaman yanıltıcı mıdır?" "Saldırı her zaman tartışmadaki karşı tartışmacıyı mı hedef alıyor?" "Ad hominem yanlışlığını işleyen tüm argümanlar, aynı şekilde yanıltıcı mıdır?" gibi soru işaretleri belirir. Bu üç sorunun her birine verilen cevap olumsuz yöndedir. Bir ad hominem argümanı her zaman yanıltıcı değildir. Bazı ad

hominem argümanları, tartışmaya katılmayan bir kişiye saldırmaktadır. Ayrıca yanıltıcı olan ad hominem argümanları bir dizi farklı yanılgılara yol açabilir (Dahlman vd., 2011: 106). Burada bu çok çeşitli yanılgıların en yaygın olanları üzerinde durulacak ve onlar, bu sorular çerçevesinde günlük yaşamdan örneklerle geliştirilecektir.

2. Ad Hominem Yanlışları

Ad hominem yanlışları çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Örneğin Walton, kötüyü (abusive), niteliksel (circumstantial), önyargı (the bias), sen de (tu quoque) ve zehirli kuyu (poisoning the well) olmak üzere beş tür ad hominem mantık hatasından bahsetmektedir (Walton, 1998: 2). Jacob van Vleet, bu hatalara bir de, post mortem karalamasını ekleyerek altı tür ad hominem çeşidi zikretmektedir (Van Vleet, 2011: 16). Alev Alatlı, saldırı safsataları adı altında “adam karalama”, “niteliksel adam karalama”, “sen de safsatası” ve “dolduruşa getirme safsatası” şeklinde dört tür karalama saymaktadır (Atlı, 2009: 95-98). Yine Dahlman-Reidhau-Wahlberg ad hominem yanılgılarını, yanlış niteleme (false attribution), alakasız niteleme (irrelevant attribute), abartılmış etki (overrated effect), alakasız güvenilirlik (reliability irrelevance), alakasız kişi (irrelevant person), yetersiz derece (insufficient degree) ve alakasız işlev (irrelevant function) yanlış olmak üzere yedi farklı şekilde ele almaktadır. (Dahlman vd., 2013: 62). Irving M. Copi, Carl Cohen ve Kenneth McMahon ise ad hominem yanılgılarını, kötüyü karalama ve niteliksel karalama şeklinde ikiye ayırarak, sen de, zehirli kuyu ve önyargı hatalarını niteliksel karalamanın alt kategorileri şeklinde sınıflandırmaktadırlar (Copi vd., 2014: 121). Bir başka düşünür Damer yanlışlığın, eleştirmene, kişisel ya da kötüyü bir şekilde saldırarak (abusive ad hominem), eleştirisinin eleştirmenin şüpheli nedenleri veya kişisel koşulları tarafından zehirlendiğini (etkilendiğini) (poisoning the well) ya da eleştirmenin eleştirilene benzer bir şekilde davrandığını veya düşündüğünü (two wrongs fallacy) iddia ederek yapıldığını (Damer, 2009: 198) düşünmektedir. Bu noktada o da, ad hominem mantık hatalarının; kötüyü, zehirli kuyu ve sen de hatası manasında iki-yanlış mantık yanılgısı olmak üzere üç türünden bahsetmektedir.

Bu bağlamda ad hominem argümanlar farklı farklı sınıflandırılmış ise de bu argümanlar, "kişisel saldırı" manasında aynı ortak paydada buluşmaktadırlar. Burada en yaygın olanlar ortaya koyulmuştur. Yukarıda verilen sınıflandırmalar ışığında, bu yanlışlardan farklı isimde verilip ama aynı anlama gelebilecek olan ad hominem hataları eşleştirilmiş ve bunlar günlük yaşamdan örneklerle tasvir edilmiştir. Buna göre bu ad hominem hataları altı başlık altında toplanmıştır:

Kötüyü Karalama (*Abusive ad Hominem*): Alakasız öznitelik

Niteliksel Karalama (*Circumstantial Ad Hominem*): Yanlış niteleme

Dolduruşa Getirme (zehirli kuyu karalaması) (*Poisoning the Well*): Abartılmış etki

Önyargı Karalaması (*Bias Ad Hominem*): Abartılmış etki

Sen de Karalaması (*Tu quoque*): Güvenilirlik ilgisizliği, alakasız kişi

İlgisiz İşlev (*irrelevant function*): Konuyla İlgisizlik

Abusive ad Hominem (Kötüyü karalama), adam kötüyü ya da kişisel saldırı olarak da bilinen, argümana değil ilgisiz bir şekilde kişinin bir niteliğine yönelik olan bir mantık hatasıdır. Başka bir ifadeyle o, bir kişi, başka bir kişinin iddiasına veya iddialarına saldırırken kanıt yerine küfürlü ya da kötüyü ifadeler kullanarak kişisel saldırıda bulunduğu bir karalama tarzıdır. Bu "akıl yürütme" yöntemi yanıltıcıdır, aldatıcıdır, safsatadır; zira saldırı iddianın kendisine yönelik değil, iddiayı yapan kişiye yöneliktir. Bir iddianın gerçek değeri, iddiayı ortaya koyan kişiden bağımsızdır. Hâlbuki bir birey ne kadar iğrenç veya kötü olursa olsun, yine de gerçek iddialarda bulunabilir (Labossiere, 2010: 46). Dolayısıyla bu tür kişiye olan güveni yok etmeye yönelik bir saldırıdır.

Walton'a göre bu saldırı diğerlerinin en güçlüsüdür. Zira bu ad hominem türü, karşıdaki kişinin kesinlikle güvenilmeyecek biri olduğu görüşüne salık vermektedir. Dolayısıyla bu yolla yapılacak kişisel saldırı, hangi argümanı kullanırsa kullansın karşı tarafın ifadesini, değersiz kılacaktır (Walton, 2000: 122); yani o, ne söylerse söylesin nafi edilebilir. Bu nedenle saldırılan kişinin söylediği, hiçbir anlam ifade etmeyecek ve dahası onun ne kadar iyi veya doğru düşüncelere sahip olduğunun önemi olmayacaktır. Şu hâlde bu argüman, saldırılacak kişinin ahlaki bakımdan kötü biri olduğu ve bu nedenle onun söylediklerinin hiçbir hükmü olmadığı düşüncesi ile karşılık bulmaktadır. Bunun mantıksal formu şu şekildedir;

X kişisi Y argümanında bulunmaktadır.

X kişisi kötü bir karaktere sahiptir.

O halde X kişisinin Y argümanı yanlıştır.

Burada kötü bir karaktere sahip olduğu yönünde karalanan ya da saldırıda bulunulan X şahsının, Y argümanının doğru olup olmadığının bir ehemmiyeti yoktur. Oysa dikkate alınması gereken kişinin karakteri değil, söylediği sözün kendisi olmalıdır. Ne var ki burada kişinin söylediğinin değil kişisel özellikleri, dini, cinsiyeti, yaşı, siyasi, etnik kökeni, sosyal ya da ekonomik durumu gibi niteliklerine vurgu yapılarak (Walton, 2008: 171) hedef şaşırtılmakta ve böylece X kişisinin söylediği Y argümanı, muhtevasına bakılmaksızın X kişinin karakterinin kötü olmasına dayandırılarak yanlış kabul ettirilmektedir. Aşağıdaki örneklerle bakarsak;

Amerikalılar, Barack Obama'ya Başkomutan olarak güvenmemelidir. Zira hepimiz biliyoruz ki o bir Müslüman'dır.

Ulusal Tuborb Derneği'nin söyleyeceklerini kimsenin gerçekten dinlediğine inanmıyorum. Sonuçta, onlar sadece bir avuç cahil hödüktür.

Tom, yaşamın kökeninin bir “tesadüf” olduğunu söylüyor. Tom, hapishanede ibadethaneden daha fazla zaman geçirmiş, Tanrı'sız bir puştur. Bu yüzden ondan almamız gereken tek bilgi, en iyi boncuk örmenin nasıl olacağıdır.

Hükümet işçilerin sesine kulak tıkamasın diyorsun. Ayaklar baş mı olsun yani!

Ayşe avukat mı olmuş? İlahi o daha sümüğünü temizleyemeyen biri!

Jerry, Aristoteles'in mantığın kurucusu olduğunu söylüyor. Allah aşkına daha onun yaşı kaçmış ki ders veriyor.

Görüldüğü gibi *Abusive ad Hominem*, doğrudan sözlü karalama ile yanıt bulan hatalı bir argüman çeşididir. Zira küçük düşürücü kişisel bir özelliğe sahip olmak, sahibinin argümanının öncüllerinin sonucu destekleyip desteklemediğiyle (Hurley, 2003: 118) ya da argümanın doğru olup olmadığı ile ilgisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla öncüllerin sonuçla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın kurulan akıl yürütme ya da doğrudan kendine odaklanmaksızın çürütülen bir argüman yanlıştır, safsatadır. Zira söz konusu konudan ayrıлып konuyu başka bir yöne çekmek, hislerin ve duyguların etkisiyle tartışılan meseleyi asıl mecrasından uzaklaştırmak, konuyu başka yöne çekerek önermelerin akıl yürütmedeki düzenini bozmak ya da onları konuya ilişkin sonuca götürecektir şekilde kullanmamak bu tür yanlışlara sürüklenmenin temel sebepleridir (Emiroğlu, 2011: 140).

Circumstantial Ad Hominem (Niteliksel karalama), daha çok mahkeme salonlarında rastlanan bu argüman türü, bir kişinin içinde bulunduğu durumunun, o kişinin argümanlarının geçersiz olacağı iddiasına yönelik mantık hatasıdır. Bu argüman türü, *Abusive ad Hominem* argümanının aksine konuşmacının kişiliğine değil, koşullarına ya da durumuna yönelik yapılan bir saldırıdır (Walton, 1998: 6). Şu halde bu argüman türünde kişinin koşulları ya da nitelikleri saldırıya maruz kalmaktadır. Örneklerle netleştirmeye çalışırsak;

Ahmet Hoca, her derste sosyo-ekonomik eşitlikten bahsediyor. Bunu son model lüks araçla okula gidip gelen bir adam söylüyor!

Beni hayvanları keyfi olarak öldürmekle suçluyorsun, peki ya sen, et yemiyor musun?

Kur'an-ı Kerim Allah tarafından indirilmiştir ve ona itaat etmek gerekmektedir diyorsun, bunu söylemen çok normal; çünkü sen dincisin.

Kubilya, hükümet pandemi sürecini sorunsuz yürütmektedir diyor. Kendisi hükümet yanlısı olduğu için elbette böyle diyecek.

Bu kadın, cinayet saati sanığın kendisi ile birlikte olduğunu söylüyor. Kendisi sanığın eşi, neden birlikte değildik desin ki!

Baki, süt fiyatları kaç senedir aynı fiyatta duruyor, artık biraz yükseltilmesi gerekiyor diyor. Yediği önünde yemediği arkasında, der tabi, kendisinin tuzu kuru nihayetinde.

Görüldüğü gibi verilen örnekler açıkça saldırıyı ortaya koymaktadır. Bu argüman biçiminin mantıksal formülü de şu şekildedir;

A kişisi X iddiasında bulunmaktadır.

B kişisi A'nın X iddiasını, kişisel niteliklerinden dolayı ya da kendi çıkarına olduğu için talep ettiğini iddia etmektedir. (B burada A'nın koşullarına ya da durumuna saldırmaktadır).

O halde X iddiası yanlıştır.

Bu cihetle *Circumstantial Ad Hominem*, iddiayı yapan kişinin, bunu sadece kendi çıkarları için yaptığı ileri sürülerek o iddiaya karşı çıkılan mantıksal bir yanlıştır.

Poisoning the Well (Zehirli kuyu karalaması); bu argüman türü, bazen abartılmış etki, olarak da adlandırılmaktadır (Walton, 2006: 289). Bu karalama, bir kişi hakkında önceden doğru ya da yanlış olumsuz bilgiler sunarak, onun daha sonra iddia edebileceği argümanları gözden düşürmeyi ve bir önyargı oluşturmayı ihtiva etmektedir. Bu yanlıgı türü, aşağıdaki forma sahiptir:

1. A kişisi hakkında doğru veya yanlış olumsuz bilgiler ileri sürülür.

2. O halde, A kişinin yapacağı herhangi bir iddia yanlış olacaktır (Labossiere, 2010: 47).

Daha geniş ve açıklayıcı bir biçimde bu argümanı formüleştirecek olursak;

B kişisi A kişisi hakkında bir takım olumsuz bilgilere sahiptir.

B kişisi, A kişisi hakkında sahip olduğu bilgiler nedeniyle onun argümanlarına itimat edememektedir.

Bu sebeple A kötü bir kişidir.

O halde A'nın söylediklerine itibar edilmemelidir.

Anlıyoruz ki *Poisoning the Well*, bir kişinin karşısındakinin görüşlerini tarafsız ya da ön yargısal bir bakış açısıyla değerlendirdiği veya cevapladığı mantıksal bir yanlıgıdır. Bu ad hominem türüne günlük yaşamdan örneklerle açıklık kazandırmaya çalışalım;

Feminist bir bakış açısına sahip olduğu bilinen bir hocanın, kızlara daha yüksek puan verdiği iddiasında bulunulması,

Diğer hocalardan bir öğrencinin derse hiç katılım göstermediği, tembel ve yaramaz bir öğrenci olduğunu duyan hocanın, o öğrencinin kendi dersinde de yaramazlık yapacağını, derse ilgi göstermeyeceğini ve dersi geçemeyeceğini düşünmesi,

Kara kedi görenin, gördüğü günün uğursuz geçeceğini öğrenen birinin, sonrasında bir gün kara kedi görmesi ve gün boyunca gününün kötü geçeceğini düşünmesi,

Ayşe'nin Tuba hakkında duyduğu "dedikoducu" olduğu bilgisinden dolayı Tuba'nın sır saklayamayan biri olduğunu iddia etmesi zehirli kuyu karalama yanlışlarına örnektir.

Yine Labossiere'nin verdiği örneğe bakarsak;

Dersten önce:

Bill: "Oğlum, o profesör tam bir pislik. Bence o bir tür Avrupa merkezli faşist."

Jill: Evet.

Ders esnasında:

Prof. Jones: "... ve bu yüzden görüyoruz ki Amerika'da 1895'te hiçbir zaman "Altın Anaerkil Çağı" olmadı."

Dersten sonra:

Bill: "Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Jill: Evet. O pislik olmadığını söylediğine göre, bir Altın Anaerkil Çağı olmalı" (Labossiere, 2010: 48).

Anlaşıldığı üzere zehirli kuyu karalamasının, hem adam karalama hem de önyargı karalama durumlarının özel bir türü olduğu görülmektedir. Onlarından ayırt edici özelliği, zehirli kuyu karalamasının birine karşı öncesinde kendini doldurma ve o kişinin söylediklerini tarafsız değerlendirememesi, kendini doldurduğu bilgilerden bağımsız o kişiye yaklaşmama şeklinde tezahür etmesidir.

Bias Ad Hominem (Önyargı karalaması), kişinin tarafsızlığına ilişkin olarak yapılan bir mantık hatasıdır. Günlük hayatta çok fazla yapılan bu hatada, bir tartışmacının kişisel taahhütleri veya çıkarları veya maddi ya da başka bir şekilde kazanacağı bir şey söz konusu olması nedeniyle, diğerinin kendi bakış açısının tarafsız veya dürüst bir savunucusu olmadığı iddiası hâkimdir (Krabbe vd., 1993: 80). Burada kişinin kendisinin bazı nedenlerden ötürü önyargılı olduğu ve bu önyargıları nedeniyle, bu argümanı ileri sürdüğü iddiasıyla kişinin argümanı çürütülmeye çalışılmaktadır. Örneğin;

Bu tank, sanığın annesidir. Hepimizin bildiği gibi bir anne, çocuğunu korumak ve kurtarmak için her şeyi söyleyebilir (annesi olduğu için olaya tarafsız bakamamaktır). Bu nedenle onun söylediği şeylere itimat edilmemelidir.

Ben öğrenciye kiralık ev vermem (her öğrenci eve zarar verir önyargısı ile). Bundan önceki kiracı öğrenciydi; evimi talan etti. Bir de üstüne kirayı vermeden bir gece kaçıp gitti.

Eve gelen pazarlamacıdan sakın bir şey alma, içeri girmesine müsaade etme ve hatta onlara kapıya açma diyorsun. Onların dolandırıcı ve sahtekâr olduğunu düşündüğün için böyle söylüyorsun.

Bu durumda *Bias Ad Hominem* mantıksal formu şu şekilde olacaktır;

X kişisi, bir A argümanı öne sürmüştür.

X kişisi ileri sürdüğü argüman konusunun arka planında söz konusu şey ile ilgili bir önyargısı olduğu düşünülmektedir.

X kişisi bu önyargısı nedeniyle tarafsız davranmamaktadır.

O halde X kişinin söyledikleri güvenilir değildir.

Bu bağlamda *Bias Ad Hominem*, kişisel veya niteliksel karalama ile karıştırılmaktadır. Ancak bu türde, kişinin kişiliğine yönelik bir saldırı olmamaktadır; doğrudan muhatabın önyargılı olduğu düşüncesi üzerine odaklanılmaktadır. Muhatabın önyargılı olduğu için tarafgir davranacağı ve söyledikleri noktasında ona güvenilmemesi gerektiği düşüncesiyle saldırıya maruz kalmaktadır. Ancak bu, kişinin güvenilirliğine ciddi şekilde zarar verebilecek bir saldırdır. Söz gelimi yukarıdaki öğrenci örneğinde, öğrencinin; tanıklıkta annenin; kapı kapı dolaşarak satış yapanın güvenilirliği zedelenmektedir. Oysa karşısındaki kim olursa mahkemede gerçekleri haykıran anne de; evi, kendi evi gibi kullanan öğrenci de; ekmeğini, emeğiyle çıkarmaya çalışan satıcı da mümkündür. Ne var ki artık aksi söz konusu olmazmış gibi bu tür önyargılar bir noktadan sonra, topluma yerleşmekte ve bu şekildeki kişilere güvenilmezlik etiketi yapılandırılmaktadır. Dolayısıyla

önyargısal mantık hatası, söz konusu kişinin uzun vadede güvenilirliğini zedeleyici bir yanıdır.

Tu Quoque Fallacy (Sen de Karalaması), (güvenilirlik ilgisizliği, alakasız kişi), yanlış yapan kişinin uyarılması ya da yanlış yaptığının gösterilmesi ile muhatabına alakasızca kendi yaptıklarına ya da söylemlerine bakması şeklinde tepki ile karşılaşmasıdır. Başka bir ifadeyle *tu quoque fallacy*, bir konuşmacının (B) başka bir konuşmacı (A) 'yı bir ihtilaf meselesinde tutarsızlıkla suçladığı ad hominem argümanlardır (Aikin, 2008: 155). Bu, B kişisi, A'yı bir kusuru olmakla veya belli bir şeyi yapmaması gerektiği ile uyarması, A'nın da aynı kusurun kendisinde de bulunduğu ya da aynı şeyi kendisinin de yapmadığı şeklinde B'ye saldırmasıdır. Bu türün mantıksal formülasyonunda;

X kişisi, bir Y planın P önerisi temelinde izlenmesini savunur.

Ancak X kişisi, Y'yi kendisi takip etmemektedir.

O halde, P yanlıştır veya Y planı, X kişinin savunuculuğu temelinde izlenmeye değer değildir

şeklinde, tartışmacının ikiyüzlü hareket ettiği vurgusu ön plana çıkarılmaktadır. Söz gelimi, doktorun bir hastasına, sağlığı için sigara içmemesi gerektiğini söylemesi üzerine hastanın doktora; "o zaman sen niçin içiyorsun" şeklinde cevap vermesi sen de karalamasıdır. Yine bir babanın çocuğuna, insan vücudu için gece uykusunun oldukça sağlıklı olduğunu ve bu nedenle saat sekizde yatması gerektiğini söylemesi üzerine, çocuğun babasına, "ama sen çok geç yatıyor ve benden çok daha geç kalkıyorsun" cevabını vermesi muhatabın tutarsızlığını ortaya koyan örneklerdir. Bu karalama, söyledikleri ile yaptıkları tutarsız olan kişilerin güvenilmezliğini ön plana çıkarmaktadır. Ne var ki burada yine, kişinin argümanına bakılmaksızın kişiye bir saldırı söz konusudur. Zira sigara örneğine baktığımız zaman, hasta olan kişi doktor değildir ve dolayısıyla içmeme planına uyması gereken de doktor değildir. Keza argüman doktoru değil hastayı ilgilendirmektedir. Örnekte tüm bunlar göz ardı edilerek doğrudan ilgisiz kişiye saldırılmış ve onun yine ilgisizce güvenilmezliği, samimiyetsizliği ve ikiyüzlü davrandığı ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu nedenle bu karalamayı, alakasız kişi ve güvenilirlik şeklinde de ele alabiliriz. O halde böyle bir argümanın alternatif başka bir yorumu şu şekilde olabilir:

X kişisi, bir Y planını P temelinde izlenmesini önermektedir.

X kişisi, Y planına kendisi uymamaktadır.

Bu nedenle X kişisi, Y veya P'yi (veya her ikisini) önerme konusunda güvenilmezdir.

Güvenilirlik, otorite için gerekli bir koşuldur.

O halde X kişisi, Y veya P ile ilgili meşru bir otorite değildir (Aikin, 2008: 157).

Şu hâlde sen de karalaması, X kişinin otoritesini zayıflatmak üzere ortaya çıkmış, argümanın kendisinin kime ne fayda sağladığına bakılmaksızın, argüman alakasız bir kişi üzerine merkezileştirilmiştir. İlgisiz şekilde konuyu bilmeme veya bilmezlikten gelme gibi görünen ve dolayısıyla asıl konuyla ilgisiz olma ve konudan sapma olarak karşı tarafa saldırma şeklinde ortaya atılan deliller,

bazen, doktorun da sigara içmemesi gerektiği gibi, kendi başına geçerli olsa da, muhatabın savını veya fikrini çürütmekle doğrudan alakalı olmayan argümanlardır (Emiroğlu, 2011: 135-136).

Ele alacağımız son ad hominem türü de, İlgisiz İşlev Yanlışı (*fallacy of irrelevant function*) veya konuyla ilgisizliktir. Ad hominem argümanındaki etki öncülü, hedef iddiadakinin farklı bir işlevle ilgiliyse mantıksal bir hata olacaktır. Aşağıdaki diyalog, ilgisiz işlev yanlışlığını göstermektedir:

X: "Ekonomik krizin üstesinden gelmek için Barack Obama'dan çok Bill Clinton'a güvenmeyi tercih ederim."

Y: "Mümkün değil! Bill Clinton'ın kızıyla çıkmasına güvenmem" (Dahlman vd., 2011: 121).

Bu tür argümanlar, bir fikri, planı veya öneriyi ulaşmayı amaçlamadığı bir şeyi yapamamakla ilgisiz bir şekilde eleştiren bir dikkat dağıtma yanlışlığıdır. Başka bir ifadeyle bu, belirli bir uygulamanın veya politikanın amacının veya işlevinin gerçekçi olmadığını veya alakasız olduğunu varsayan bir argümandır (Larsen vd. 2010: 25). Bu tür safsata, bir balığı bir ağaca tırmanıp tırmanmayacağına göre değerlendirmek şeklinde bir yanlışlıktır. Alakasız sonuç olarak da karşımıza çıkabilen bu yanlışlıkta sonuç, muhatabın argümanı ile alakalı değildir. Aşağıdaki diyaloga bakarsak;

A: Resmiyette bunun bir geçerliliği var mı?

B: Resmiyette geçerliliği olması gerekmektedir. Çünkü ...

Diyalogda A, bir durumun resmiyette geçerliliği olması gerekip gerekmediğini değil, geçerliliği olup olmadığını sorgulamaktadır. Dolayısıyla B, A'ya ilgisiz bir cevap verip konuyu dağıtmaktadır. Günlük hayatta çok sık olmasa da bu tarz konuşmalara rastlamak mümkündür. Bunun mantıksal yorumu ise;

X kişisi, Y konusuyla ilgili bir fikir, öneri sunmakta ya da bir soru sormaktadır.

A kişisi de sunulan Y ile ilgisiz başka bir fikir dile getirmektedir.

Sözgelimi, okula gelip gelmeyeceğini soran arkadaşına Ayşe'nin, "bugün sayısal dersler var" demesi, felsefe öğrenmesini isteyen öğretmenine, öğrencisinin "felsefe karın doyurmaz" yanıtını vermesi, günde on bin adım atman gerekiyor diyen diyetisyenine Merve'nin "bu, yeni arkadaşlıklar edinmeye nasıl yardımcı olacak" diye sorması vs. günlük hayatta ilgisiz işlev ya da konuyu dağıtma yanlışlığı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bazı türlerini açıkladığımız ad hominem argümanlarında, genel itibarıyla rakip tarafın hor görüldüğü ve bakış açılarının küçümsendiği görülmektedir. Ancak ad hominem yargıların gerçekten bir yanlışlık ya da yanlış olması ve eğer bir yanlışlık ise bu yanlışlığın mantıksal olup olmadığı tartışmalıdır. Söz gelimi Kanadalı akademisyen David Hitchcock, ad hominem argümanlarını bir yanlışlık olarak görmemekte ve hatta, bir mantık yanlışlığı olarak hiç görmemektedir. Ona göre bu argümanlar, bile isteye söylenen konuyu saptırma veya dikkati dağıtma girişiminden başka bir şey değildir.

Ad hominem argümanının bir yanlışlık olarak var olmadığını iddia eden Hitchcock'a göre bu, ya tartışma ile ilgili meşru bir argüman ya da saf bir saptırma taktiğidir. Yanlışlık, genellikle gerçek bir argüman gibi görünen ama aslında aldattıcı olan bir argüman olarak akıl yürütmedeki bir hata olarak tanımlanır. Dolayısıyla, saf saldırgan konuşma ile akıl yürütmedeki hata arasında bir fark yaratan Hitchcock, ad hominem argümanlarının bir yanlışlık/yanlış/safsata olmayacağı sonucuna varmaktadır. Ona göre ilk durumda bu, rakibin konunun kabul edilebilirliğine dayanan *ethos*'unun bazı yönleri ile alakalı bir saldırı olabilir. Bu, tamamen saptırıcı olabilir; dikkati, kişinin rakibinin esas iddiasından veya argümanından başka yöne çekmeye yönelik bir girişim olabilir. İkinci durumda bu, retoriksel bir strateji olarak genellikle sakıncalıdır; ancak bu, bir tür akıl yürütme değildir ve dolayısıyla akıl yürütmede meydana gelen bir hata değildir. Bu nedenle ad hominem, tanımı yapılan yanlışlık kavramı ile ilgili bir yanlışlık değildir (Hitchcock 2006). Başka bir ifadeyle Hitchcock burada, mantık hatası ile günlük konuşmayı birbirinden ayrı şeyler olarak tasarlamaktadır. Eğer akıl yürütmede bir yanlışlık varsa, bu mantıkla ilgili bir yanlışlıktır. Eğer birine saldırmak, kötülemek manasında bir konuşma varsa bu bir üslup sorunudur. Dolayısıyla onun için ad hominem argümanı, mantıksal bir yanlışlık olamaz.

20. yüzyıldaki informel mantıkçıları ad hominem argümanını "saptırma yanlışlığı" olarak ele almakta ve yanlışlık ile mantıklı argüman arasındaki kesin çizgiyi tanımanın zorluğunu vurgulamaktadırlar (Kişicek, 2013: 3). Dolayısıyla esasında konuyu saptırmanın da bir yanlışlık olduğu konusunda hemfikir olursa da bu yanlışlığın mantıksallığı konusunda fikir ayrılığı söz konusudur. Söz gelimi Amerikalı filozof ve mantıkçılar Copi ve Cohen'e göre ad hominem argümanları yanıltıcıdır. Çünkü bir konuşmacının kişisel karakteri, iddianın doğruluğu ve argümanın doğruluğu ile mantıksal olarak ilgisizdir (Copi ve Cohen 1998: 98). Bu durumda ad hominem argümanlarda, her ne kadar konu başka bir yere; kişiliğine, niteliğine vs. çekilmiş olsa da ortada bir hatanın olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu durumda açıklığa kavuşturulması gereken, bu ad hominem yanlışlarının her zaman yanıltıcı olup olmayacağı problemidir. Bu sorunun cevabı olumsuzdur. Zira tüm ad hominemler yanıltıcı değildir. Öyle ki birkaç kez yalan söyleyen biri, hiç doğruyu söylemeyecek diye bir şey söz konusu değildir. Benzer şekilde hiç önemli bir meşgalesi olmamış birinin önemli bir göreve gelmesi imkânsız diye bir şey yoktur. İki lafı bir araya getiremiyor diye, öğretmen olamaz; annesi diye onun suçunu ifşa edemez, alkolik diye zorunlu olarak sapık olacak vs. diye bir durum söz konusu değildir. Ancak şunu da aklımızda tutmak gerekir; bazı durumlarda, bir bireyin özelliklerinin ya da kişiliğinin veya karakterinin, iddialarının doğruluğu problemi üzerinde etkisi olabilir. Örneğin, birinin tam bir yalancı olduğu belirtilmiş veya biliniyor ise o zaman, onun söylediği şeyin güvenilir olmadığı düşünülebilir. Ancak bu tür saldırılar zayıftır çünkü patolojik yalancılar bile ara sıra doğruyu söyleyebilir. Genel olarak, kişinin dikkatini iddiayı kimin yaptığına değil, iddianın içeriğine odaklamak en iyisidir. İddianın doğruluğunu belirleyen, iddiayı yapan kişinin özellikleri değil içeriktir (Labossiere, 2010: 46-47).

Bu noktada açıklığa kavuşturulması gereken bir başka sorun, bunların safsata olup olmadığını nasıl tespit edeceğimizdir. Amerikalı mantıkçı ve eleştirel düşünme uzmanı John Hoaglund, ad hominem yanlıcı olup olmadığını nasıl anlayabileceğimiz sorusuna yönelik cevap arayışına girişen düşünürlerdendir. Ona göre ad hominem safsatası, dikkati, ele alınan konudan uzaklaştırdığında yanlıcı olma eğilimindedir. Bir ad hominemde, söz konusu sorun, kişi veya onun koşulları olduğu zaman geçerli olabilir (Hoaglund, 1981: 9). Dolayısıyla bir ad hominem argümanın geçerliliği, rakibin ya da muhatabın söyleminin, ortaya konan argümanın içeriği ile ilgili olup olmadığına bağlı olmaktadır. Sözgelimi avukatın savunmasına karşı tarafın, "bu avukat o kişiye hizmet etmekte, onun bütün pis işlerini örtbas etmek dışında bir avukatlık vazifesi yapmamaktadır. O nedenle onun görüşleri dikkate alınmamalıdır" demek, avukatın savunmasına değil, kişiliğine, fonksiyonuna yönelik bir saldırı da bulunarak onun savunmasını çürütmeye çalışmaktır. İşte bu tür misallerde ad hominem argümanlar yanlıcıdır.

Bir başka isim Brinton ise 'kişi', 'kişinin bir iddiayı savunması' ve 'önerme veya iddianın kendisi' şeklindeki üç unsurun aralarındaki farkı anlamının, yanlıcı ve yanlıcı olmayan ad hominem arasındaki farkı belirleme ve kavramada yardımcı olacağını savunmaktadır (Tindale, 2007: 86). Başka bir ifadeyle, 'kişi', 'kişinin söylediği' ve 'kişinin ne söylediği' iyi anlaşılırsa, konu, kişinin söylediği dışında bir duruma kaymayacaktır. Eğer bu fark göz ardı edilir ve dördüncü bir unsur daha ortaya çıkarsa, konuşma safsatası dönüşecektir. Ne var ki bu işlem, farkında olmaksızın yapılan hatalara mahal vermeye öngüdür; yoksa bile isteye yapılan, ne olursa olsun rakibini alt etmek, susturmak ve konuşmadan zaferle çıkmak adına her şeyi mubah saymak üzerine olan söylemler için geçerli değildir.

Gelinen bu noktada ad hominemlerin diyalektik bir yapı olduğunu ve içeriğinin retoriksel olduğunu görüyoruz. Rakip ve muhatap arasında geçen bu konuşmalarda hata ya da mantıksal yanılğı; rakip, muhatabın söylediğini farklı bir yöne çekerek onu alt etmeye, söylediğinin yanlış olduğunu göstermeye ve hatta onun güvenilir bir kişi olarak lanse etmeye çalışarak konuşmadan zaferle çıkmayı istediğinde gerçekleşmektedir. Bunun için rakip, süslü veya yalan sözler söylemekten, hazır cevap ve onu susturmak uğruna olumsuz bir yönüne ("katilin oğlu ne olacak") konuşmayı çekmekten çekinmemektedir. Böyle durumlar karşı tarafı zayıflatmak uğruna bile isteye yapılmış hatalar gibi görünse de bilinçsiz olarak yapılanlar da yok değildir. Ne var ki ister bilinçli ister bilinçsiz olsun, tüm içeriğinden sapmış konuşmalar kişiye saldırma ve dolayısıyla onu karalama amacı taşıyan, ad hominem safsataları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte bu hatalar, aynı zamanda mantıksal yanlışlıklardır. Öyle ki mantıksal yanlışlık, yalnızca bir kıyasın geçerli ya da geçersizliği noktasında ortaya çıkmamaktadır; dolayısıyla konuşma dilinde meydana gelen yanlışlıkları, mantıksal değil diyerek ötelemek doğru bir yaklaşım değildir. Zira dil, düşüncelerimizi yansıtır ve düşüncelerimizin kurallarını veren de mantıktır.

3. Sonuç

Bir kişi, rakibin argümanını ele almak yerine bir rakibe karşı ilgisiz bir kişisel saldırı yaptığında, bir ad hominem yanlışlığı işlenmektedir. Günlük hayatta, kişinin söylediğine dolaylı yoldan o kişinin farklı niyette ya da karakterde olduğu iddiasıyla karşı koyulması şeklindeki örneklerle fazlasıyla karşılaşmak mümkündür. Ancak unutmamak gerekir ki bir argümana yönelik, iyi bir neden sunmak o argümanın geçersizliğini göstermemektedir. Zira birinin hırsız olması, parasının olmadığı argümanını geçersiz kılmamaktadır. Öyle ki kişinin karakter özellikleri ile argümanı mantıksal olarak ilgisizdir. Ancak bazen karakter özellikleri, mantıksal olarak argümanla alakasız olsa da genel olarak argümantasyon süreciyle ilgili olabilirler. Söz gelimi, birinin tanık olarak güvenilirliğini sorgulamak, sık sık yalan söylediği veya güçlü yalan söyleme güdülerine sahip olduğu durumlarda, yanlış olmayabilir. Bu tarz durumlar kısmen de olsa mümkündür.

Esas biçimiyle, bir ad hominem argümanı, var olan bir iddiaya karşı çıkmak yerine, yalnızca birinin güvenilirliği hakkında bir iddiada bulunmaktadır. Bir ad hominem argümanı, kişinin güvenilirliğine ilişkin yanlış olan başka bir iddia ileri sürdüğünde, konuşma bir ad hominem yanlışlığı haline gelmektedir. Ad hominem argümanına kıyas olarak geçerli bir biçim verilirse, tüm hatalar kendilerini yanlış önermeler olarak gösterecektir. Zira mantıkta kıyasın geçerliliği, öncüllerle sonucun ilgili olması ya da sonucun öncüllerden zorunlu olarak çıkarılmasını gerektirmektedir. Burada aynı şekilde hatayı fark edebilmek için, söylenenler ile sonucun ilişkili olup olmadığı ya da söylenenlerin sonucu destekleyip desteklemediğine bakmak gerekmektedir. Söz gelimi aşağıdaki diyaloga baksak;

A: Fransızlar İslam düşmanı, Müslümanların yükselmesini istemeyen bir ülkedir. Onların malları ülkeye sokulmamalıdır.

B: Fransızları kötülüyorsun, onların mallarını boykot etmemizi şiddetle öneriyorsun; ama hep Paris'ten alışveriş yapıyorsun.

A: Sen vatan hainisin, senden vatan millet yararına hiçbir şey olmaz.

Burada öncüllerde B kişisi, A kişinin söylediği ile eyleminin birbiri ile tutarlı olmadığını göstermek istemiştir. Sonuç önermesinde ise, B kişinin vatan haini olduğu çıkmıştır. Dolayısıyla öncüller sonuç önermesini desteklememektedir. İşte ad hominem yanlışlarının bir mantık hatası olduğunun gerekçesi tam olarak budur. Bu tartışmada B kişinin yapması gereken şey, A kişinin iddiasının kendisinin söylediği ile ilgisinin bulunmadığını A kişisine anlatmaya çalışmak olacaktır. Nitekim bu tür hatalardan korunmak için, kişiye yapılan saldırının, söz konusu meseleyle ilgisinin olmadığını göstermek gerekmektedir.

Bununla birlikte, ad hominem argümanını kullanan bir konuşmacının güvenilirliğini zayıflatmak ile saf hakaret arasında ayırım yapmak önemlidir. Birine isim takmak, rahatsız etmek veya aşağılamak medeni iletişim sürecine katkıda bulunmaz; ancak mantıksal olarak yanlıcı değildir. Woods, ad hominem argümanının retorik ve mantıksal alanı arasında bir ayırım yapar. Woods'a göre, retoriksel ad

hominem, argo konuşmanın kalbi ve ruhudur. Argo konuşma, tepeler kadar eski, retoriksel bir araçtır. Amacı, genellikle diyalektik olarak kendini olağanüstü göstermek amacıyla rakibini ifşa etmek, utandırmak, alay etmek, dalga geçmek, küçük düşürmek veya aşağılamaktır (Woods 2007: 109). Bu görüşe dayanarak, özellikle kötüleci tarzdaki ad hominem argümanlarının örnekleri yanlışlıklar değil, retoriksel bir araç olarak saf argo konuşmalardır.

Bu konuşmalar ad takmak, laf atmak mahiyetinde gerçekleşiyor ise ad hominem argümanlara girmemektedir. Başka bir ifadeyle ad hominem argümanlar; lakap takmak, küfretmek laf atmak vs. gibi, kavram düzeyinde kalan ve sözel zorbalık içeren davranışlar olarak anlaşılmalıdır. Zira ad hominem argümanlar karşılıklı konuşma dilinde geçerlidir ve bir argümana yönelik/karşı başka bir argümanla cevap verme şeklinde ortaya konmaktadır. Dolayısıyla ad hominem, kavramsal düzlemde değil, bir önermeye, önermeyle cevap verme şeklinde ve bir akıl yürütme oluşturabilecek tarzdadır. Bu sayede ad hominem, mantıksal olarak geçerli kullanım ile günlük konuşmanın geçerli kullanımını birleştirmekte ve doğal dilde ortaya çıkan mantıksal hatalar olarak görünüm kazanmaktadır.

Sonuç itibarıyla ad hominem mantık yanılgısı, rakibini küçük düşürmek, yanıltmak, küçümsemek şeklinde yapılan saldırılar olmakla birlikte, rakibini susturmak ve konuşmadan zaferle çıkmak üzerine yapılan retoriksel taktiktir. Bu tür yanılgılara günlük konuşmalarda rastlanabileceği gibi, onları siyasi ve hukuki olaylarda da ekseriyetle görmek mümkündür. Siyasi olaylarda, bir siyasi lider diğer siyasi liderin söylediğine değil yaptığına, kişiliğine saldırarak cevap vererek onu siyasi olarak itibarsızlaştırmak suretiyle oy devşirme yoluna gitmektedir. Aynı şekilde mahkeme salonlarında, söz gelimi "o kadının evine girip çıkan belli değil" diyerek kişi üzerinde farklı bir algı yaratarak onu suçlu konuma düşürmektedir. Sözün özü argumentum ad hominem, bir argümanı savunurken, argümanın ilgili olduğu veya karşı argümanı savunan kişilere o argümanla ilgisi bulunmayan açılardan saldırmak suretiyle yapılan, kişiyi itibarsızlaştırma çabasının bir ürünü olan mantık yanılgısıdır.

Kaynakça

- Aikin, S. F. (2008). Tu Quoque Arguments And The Significance Of Hypocrisy, *Informal Logic*, 28(2), 155-169.
- Alatlı, A. (2009). *Hadi Baştan Alalım, Akılın Yolu da Bir Değildir*. Ankara: Destek Yayınları.
- Aristoteles (2007). *Sofistik çürütmeler üzerine*. Çev. Oğuz Özügül. İstanbul: Say Yayınları.
- Copi, I. M., Cohen, C. & McMahon, K. (2014). *Introduction to Logic*, Harlow, Essex: Pearson Education Limited.
- Copi, I.M. & Cohen, C. (1998). *Introduction to Logic*. Tenth Ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Dahlman C., Reidhav D. & Wahlberg L. (2013). Fallacies In Ad Hominem Arguments, *Legal Argumentation*

- Theory: Cross-Disciplinary Perspectives* içinde, Springer, Dordrecht.
- Dahlman C., Reidhav D. & Wahlberg L. (2011). Fallacies in Ad Hominem Arguments. *Cogency* 3(2), 105-124.
- Damer, T. E. (2009). *Attacking Faulty Reasoning: A Practical Guide To Fallacy-Free Arguments*, Wadsworth, Belmont.
- Emiroğlu, İ. (2011). *Mantık Yanlışları*. Ankara: Elis Yayınları.
- Hitchcock, D. (2006). Why There Is No Argumentum Ad Hominem Fallacy. <http://www.humanities.mcmaster.ca/~hitchckd/adhominemissa.htm>. Erişim Tarihi. 30.06. 2020.
- Hoaglund, J. (1981). Argumentum Ad Hominem: Aut Bonum aut Malum?, *Informal Logic*. 4(3), 7-9.
- Hurley, P. J. (2003). *A Concise Introduction To Logic* (8th ed.). Belmont, CA: Wadsworth Publishing.
- Kişicek, G. (2013). Ad Hominem Arguments In Political Discourse, *Istraživanja govora-Speech Research*; https://www.unisaarland.de/fileadmin/upload/institut/eir/Proceedings/Paper_Kisicek_Gabrijela.pdf. Erişim Tarihi. 19.10.2020.
- Krabbe E. & Walton D. (1993). It's All Very Well For You To Talk! Situationally Disqualifying Ad Hominem Attacks, *Informal Logic* XY.2, 79-91.
- Labossiere, M. C. (2010). *42 Fallacies*. e-book. <https://aphilosopher.files.wordpress.com/2010/09/42-fallacies.pdf>. Erişim Tarihi. 20. 09. 2020.
- Larsen, A.& Hodge, J. (2010). *The Art Of Argument: An Introduction to the Informal Fallacies- Teacher's Edition*, Classical Academic Press.
- Mackie, J. L. (1972). Fallacies. In *The Encyclopedia Of Philosophy*. (Volume 3), 169-179, New York: Macmillan Publishing Company.
- Sagan, C. (1998). *Karanlık Bir Dünyada Bilimin Mum Işığı*. Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları.
- Tindale, Ch. (2007). *Fallacies And Argument Appraisal*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van Vleet, J. E. (2011). *Informal Logical Fallacies*. Lanham: University Press of America.
- Walton, D. (2006). Poisoning The Well. *Argumentation*. 20(3), 273-307.
- Walton, D. (1998). *Ad Hominem Arguments*, Alabama: The University Of Alabama Press.
- Walton, D. (2008). *Informel Logic*, New York: Cambridge University Press.
- Walton, D. (2000). *The Fundamentals Of Critical Argumentation*. (e-book), New York: Cambridge University Press.
- Woods, J. (2007). Lightning Up On The Ad Hominem. *Informal Logic*. 27(1), 109-134.

Extended Abstract

Argumentum ad hominem or human smear fallacy; is a stereotypical Latin term. Ad Hominem means “to the person” as in being “directed at the person.” It is when an assessment is directed at the individual rather than the opinion of a particular person on any matter. For example, when responding to an argument, rather than criticizing the argument, it is trying to refute the ideas of the person who puts the argument by bringing up an unrelated feature of the subject. Instead of the proposition, it is done in the form of opposing the claims of the person who put forward the proposition by being the subject of discussion. This is why Ad hominem is considered a logical fallacy. At the same time, we can explain this fallacy as a deception based on the principle of reducing the credibility of the person and making her/his claim unreliable. Thus, in everyday language, we can briefly describe it as "reducing the evidence to the person." For example, what the professor said about astronomy didn't seem convincing to me. He's an asshole cheating on his wife.

This attack may undermine the professor's credibility as a scientific authority, but does not undermine his reasoning itself. Because his cheating on his wife is irrelevant to the quality of his reasoning. That reasoning should stand or fall on the scientific evidence, not on the arguer's cheating on his wife or anything else about him personally.

This argument is one of the most inexcusable logic mistakes that people fall most frequently today. Ad hominem arguments are very common in political debates, legal disputes, and everyday speech. This mistake causes many discussions to become meaningless, especially in political and social relations, and it is obvious from the very beginning that there will be no result. In this logical fallacy, the person stops discussing thoughts and starts attacking the

personality and the characteristics of the owners of the thoughts. This leads to going off the topic and unwarranted and / or meaningless discussions. The reason why this is treated as a logical error is that the argument put forward by a person is clearly often irrelevant to the character, circumstances, situation or behavior of the opponent.

Ad hominem logic fallacy is a tactic deliberately used, especially by all dictators and authoritarian leaders. If you say something critical of them or their regime, their immediate response is to attack you as unreliable, or as being a puppet of the enemy, or as being a traitor. For example, "The opposition did not find our discourse about the new draft law to improve the economy convincing. Party members were arrested one by one, you fix your party first, take care of yourself!" As seen in the example, the political power makes a claim that the opposition is unreliable, not to directly claim the opposition, but to denigrate the opposition. Again, I find party X reliable. Therefore, to defame someone who says that I will vote for that party by saying "are you crazy, that party leader is a Muslim" is just a ad hominem logic fallacy. This association, which seems logical, is essentially a logical error. Because whether that person is voted for or not and that person is a Muslim is not the same thing. The argument put forward is not whether or not that person is a Muslim, but whether or not to vote for that person. It slanders this person on his personal characteristic, that is, his religious belief.

As it turns out, arguments against ad hominem or person are very common in everyday conversation and are intended to undermine an opponent's credibility. For this reason, they are often classified as ethical arguments, that is, "arguments about some aspects of the speaker's character". Such counter arguments are often disregarded as bad arguments. They are rejected as being unfair and irrelevant, and are said to be ad hominem logical fallacies.

Therefore, the aim of this study is to make a general description of ad hominem arguments based on some of the wrong and most commonly used types of ad hominem arguments and to illustrate these various types of fallacies with examples from daily life. Especially the types of inaccuracies emphasized are *Abusive ad Hominem*, *Qualitative Ad Hominem*, *Poisoning the Well*, *Bias Ad Hominem*, *Tu quoque* and *Irrelevant Function* will be examined under six headings. In addition, this study is a search for an answer to the question of whether these fallacy are always misleading and a solution to the problem of whether they are really logical fallacy.